Turkish Journal of Diaspora Studies
ISSN: 2717-7408 / e-ISSN: 2757-9247
(Eylül 2026), Cilt 6, Sayı 2, 86–101
https://doi.org/10.52241/TJDS.1925048

TJDS | Turkish Journal of Diaspora Studies

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Ulus-Devlet, Azınlıklaştırma ve Siyonist Proje: İsrail'de Filistinlilerin Siyasal İnşası

Muhammed Said KURHAN

Güvenlik ve Terörizm Çalışmaları Bölümü, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İnönü Üniversitesi, Malatya, Türkiye

Başvuru: 07 Nisan 2026 / Kabul: 06 Temmuz 2026 / Online Yayın: 30 Eylül 2026
© 2026 Yazar.

Öz

Bu çalışma, Filistinlilerin İsrail bağlamındaki konumunu, klasik azınlık tanımlarının ötesine geçerek siyasal olarak üretilmiş bir azınlıklaştırma süreci üzerinden ele almaktadır. Makalenin temel amacı, Filistinlilerin neden bir azınlık olduklarını açıklamaktan ziyade nasıl ve hangi mekanizmalar aracılığıyla azınlıklaştırıldıklarını ortaya koymaktır. Bu çerçevede çalışma, azınlık kavramını sayısal ya da kültürel bir farklılık olarak değil, modern ulus-devletin iktidar ilişkileri içinde şekillenen bir siyasal kategori olarak ele almaktadır. Çalışma, Siyonist ulus-devlet projesini etnik temelli bir devlet mantığı ve yerleşimci sömürgecilik perspektifiyle analiz etmektedir. Bu bağlamda Filistinlilerin İsrail içindeki statüsü; hukuk, mekansal düzenleme ve güvenlik-demografi söylemi üzerinden incelenmektedir. Hukuki düzenlemelerin, biçimsel yurttaşlık eşitliğine rağmen Filistinlileri yapısal olarak ikincil bir konuma yerleştirdiği; bu ikincil konumun yalnızca yasama ve yürütme pratikleriyle değil, kimi yargısal yorumlarla da meşrulaştırıldığı; mekansal politikaların gündelik hayatta dışlanmayı yeniden ürettiği ve demografi ile güvenlik söyleminin bu eşitsizlikleri olağanlaştırdığı gösterilmektedir. Makale, Filistinlilerin İsrail bağlamında ne tamamen dışlanan ne de eşit biçimde dahil edilen bir grup olarak konumlandırıldığını; bilakis bu ara durumun azınlıklaştırmanın sürekliliğini sağladığını ileri sürmektedir. Sonuç olarak çalışma, Filistin meselesini yalnızca işgal ya da mültecilik bağlamında değil, modern ulus-devletin azınlık üretme kapasitesini açığa çıkaran yapısal bir sorun olarak ele almayı önermektedir.

Anahtar Kelimeler: Azınlıklaştırma, Siyonizm, Ulus-Devlet, Filistinliler, İsrail

Atıf: KURHAN, M. S. (2026). Ulus-Devlet, Azınlıklaştırma ve Siyonist Proje: İsrail'de Filistinlilerin Siyasal İnşası. *Turkish Journal of Diaspora Studies, 6*(2), 86–101. https://doi.org/10.52241/TJDS.1925048

Muhammed Said KURHAN muhammedsaidkurhan@gmail.com

Bu makale CC BY-NC 4.0 ile lisanslanmıştır.

Turkish Journal of Diaspora Studies
ISSN: 2717-7408 / e-ISSN: 2757-9247
(September 2026), Volume 6, No 2, 86–101
https://doi.org/10.52241/TJDS.1925048

TJDS | Turkish Journal of Diaspora Studies

RESEARCH ARTICLE

Nation-State, Minoritization, and the Zionist Project: The Political Construction of Palestinians in Israel

Muhammed Said KURHAN

Department of Security and Terrorism Studies, Faculty of Economics and Administrative Sciences, İnönü University, Malatya, Türkiye

Received: 07 April 2026 / Accepted: 06 July 2026 / Published online: 30 September 2026
© 2026 Author.

Abstract

This study examines the position of Palestinians within Israel by moving beyond classical definitions of minority and focusing instead on a politically constructed process of minoritization. Rather than asking why Palestinians are a minority, the article explains how and through which mechanisms they are made into one. In this framework, the concept of minority is treated not as a numerical or cultural difference, but as a political category shaped by power relations within the modern nation-state. The study analyzes the Zionist nation-state project through the lens of an ethnically structured state logic and settler colonialism. Within this context, the status of Palestinians in Israel is explored through legal structures, spatial organization, and security-demographic discourse. It argues that, despite formal citizenship equality, legal arrangements structurally position Palestinians as secondary citizens; this position is reproduced not only through legislative and executive practices but also through judicial validation; spatial policies reproduce everyday exclusion; and demographic and security narratives legitimize these inequalities. The article concludes that Palestinians are neither fully excluded nor equally included, but rather positioned in an in-between status that sustains ongoing minoritization. Ultimately, it proposes understanding the Palestinian issue not only in terms of occupation or displacement, but also as a structural problem revealing the minority-producing capacity of the modern nation-state.

Keywords: Minoritization, Zionism, Nation-State, Palestinians, Israel

To cite: KURHAN, M. S. (2026). Ulus-Devlet, Azınlıklaştırma ve Siyonist Proje: İsrail'de Filistinlilerin Siyasal İnşası. *Turkish Journal of Diaspora Studies, 6*(2), 86–101. https://doi.org/10.52241/TJDS.1925048

Muhammed Said KURHAN muhammedsaidkurhan@gmail.com

This article is licensed under CC BY-NC 4.0.

Giriş

Azınlık kavramı, sosyal bilimlerde çoğu zaman sayısal bir duruma ya da kültürel farklılığa indirgenerek ele alınmaktadır. Oysa modern ulus-devlet bağlamında azınlık olmak, yalnızca nüfus oranlarıyla açıklanamayacak kadar siyasal ve tarihsel bir sürecin ürünüdür. Kymlicka'nın çokkültürlü yurttaşlık tartışmaları, Brubaker'ın ulusallaştıran devlet yaklaşımı ve Wimmer'ın etnik sınır üretimine ilişkin çalışmaları, azınlık statüsünün yalnızca kültürel farklılıkla değil, devletin üyelik, aidiyet ve meşruiyet sınırlarını kurma biçimleriyle ilişkili olduğunu göstermektedir (Kymlicka, 1995; Brubaker, 1995; Wimmer, 2002; 2008). Özellikle etnik temelli ulus-devlet projelerinde "azınlık", önceden var olan nötr bir toplumsal gerçeklikten ziyade iktidar ilişkileri içinde üretilen bir kategori olarak ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda Filistinlilerin İsrail devleti içindeki konumu, azınlık meselesini yeniden düşünmek için çarpıcı ve özgün bir vaka sunmaktadır.

Filistinliler üzerine yapılan çalışmalar büyük ölçüde işgal, mültecilik, sınır politikaları ya da insani krizler etrafında şekillenmiştir. Bununla birlikte İsrail vatandaşı Filistinlilere ilişkin literatür de önemli bir birikim üretmiştir. Lustick (1980), İsrail'in Arap yurttaşlarını bir ulusal azınlık olarak kontrol etme mekanizmalarını; Zureik (2023), iç sömürgecilik çerçevesinde mülksüzleşme ve sınıfsal dönüşümü; Ghanem (2001), Filistinli-Arap azınlığın siyasal akımlarını; Jamal (2011), yerlilik ve azınlık milliyetçiliği siyasetini; Robinson (2013) ise erken İsrail döneminde yurttaşlık ile yerleşimci devlet mantığı arasındaki gerilimi tartışmıştır. Türkçe literatürde Doğan (2021), Filistinli azınlığın kolektif kimlik ve siyasi eşitlik mücadelesini yerleşimci-kolonyal rejim bağlamında ele almaktadır. Bu çalışma, söz konusu literatürden yararlanmakla birlikte, Filistinlilerin İsrail sınırları içinde yaşayan ve hukuken vatandaş statüsüne sahip olan kesiminin deneyimini özellikle azınlıklaştırma süreci kavramı üzerinden bütünlüklü biçimde incelemektedir. Bu metinde "Filistinliler" ifadesi bilinçli olarak tercih edilmektedir; İsrail devletinin idari söyleminde sıkça kullanılan "İsrailli Araplar" ya da "Arap vatandaşlar" gibi adlandırmalar, Filistinli yurttaşların Filistin halkıyla tarihsel, siyasal ve kültürel bağlarını görünmezleştirebildiği için bu çalışmanın azınlıklaştırma argümanıyla uyumlu görülmemektedir.

Filistinlilerin bu özgün konumu, azınlık statüsünü sabit bir gerçeklik olarak değil, tarihsel ve siyasal bir süreç olarak ele alan azınlıklaştırma literatürünün kavramsal araçlarıyla daha iyi anlaşılabilmektedir. Azınlıklaştırma literatürü, azınlık statüsünü nüfusça azlık ya da kültürel farklılık gibi özsel niteliklerle açıklamak yerine grupların eşitsiz güç ilişkileri içinde azınlık konumuna yerleştirildiği tarihsel ve siyasal bir üretim süreci olarak kavramsallaştırmaktadır. Bu yaklaşım, azınlık statüsünü verili bir toplumsal gerçeklik olarak almak yerine devletin ve egemen çoğunluk aktörlerinin kategorileştirme, tanım koyma ve üyelik dağıtma pratiklerinin bir sonucu olarak ele almaktadır. Minoritisation ve minoritized kavramını tercih eden çalışmalar, bu statünün özden değil süreçten kaynaklandığını özellikle vurgulamaktadır (Burman, Smailes & Chantler, 2004).

Tarihsel-sosyolojik perspektifler, damgalayıcı isimlendirme ve idari sınıflandırma pratiklerinin zamanla hukuki düzenlemelerle birleşerek yapısal ikincilleştirme rejimleri üretebildiğini göstermektedir (Lucassen, 1991). İlişkisel azınlık çalışmaları ise azınlık ve çoğunluğu sabit toplumsal varlıklar olarak değil, karşılıklı iddia ve temsil süreçleri içinde kurulan bir ilişkiler alanı olarak ele almakta; ulusal azınlık kategorisinin ancak ulusallaştıran devlet tasavvuru

ile birlikte anlam kazandığını vurgulamaktadır (Brubaker, 1995). Ulus-devlet ve sınır üretimi literatürü, etnik sınırların siyasal mücadeleler içinde sürekli yeniden üretildiğini ve modern devletin eşitlik/vatandaşlık iddiasının pratikte etno-ulusal hiyerarşilerle katmanlaşabildiğini ortaya koymaktadır (Wimmer, 2002; 2008). Güvenlikleştirme yaklaşımı, belirli toplulukların tehdit olarak çerçevelenmesinin olağan siyaset alanını daraltarak istisnai uygulamaları meşrulaştırabileceğini savunmaktadır (Buzan, Wæver & de Wilde, 1998). Yerleşimci-sömürgeci literatür ise yerli nüfusun siyasal varlığını zayıflatma stratejilerinin yalnızca fiziksel yerinden etmeyle sınırlı kalmayıp hukuk, mekan ve demografi üzerinden işleyen uzun erimli bir bertaraf ve etkisizleştirme mantığına dayanabileceğini ileri sürmektedir (Wolfe, 2006; Veracini, 2010; Robinson, 2013). İsrail örneğine ilişkin rejim tartışmaları da formel vatandaşlık çerçevesi korunurken etno-ulusal üstünlüğün kurumsal olarak sürdürülebileceğini ve böylece azınlıklaştırmanın dışlama ile şartlı dahil etme arasında süreklilik kazanan bir yönetsel mantık olarak işleyebileceğini göstermektedir (Smooha, 2002; Yiftachel, 2006; Peled, 1992; Masri, 2017).

Bu makalenin temel sorusu şudur: Siyonist ulus-devlet projesi, Filistinlileri İsrail bağlamında nasıl bir "azınlık" konumuna yerleştirmiştir ve bu süreç hangi hukuki, mekansal ve söylemsel araçlarla sürdürülmektedir? Bu soru, azınlık kavramını sabit ve doğal bir kategori olarak kabul etmek yerine onu tarihsel ve politik bir inşa süreci olarak ele almayı gerektirir. Dolayısıyla çalışmanın amacı, Filistinlilerin neden azınlık olduklarını açıklamaktan ziyade nasıl azınlıklaştırıldıklarını ortaya koymaktır.

Bu soruya yanıt verebilmek için çalışma, nitel ve kuramsal-yorumlayıcı bir analiz tasarımına dayanmaktadır. Birincil veri olarak İsrail'in yurttaşlık, mülkiyet, aile birleşimi, anayasal kimlik ve siyasal katılım alanlarına ilişkin yasal metinleri, temel yargı kararları ve resmi politika belgeleri incelenmektedir. İkincil veri olarak ise azınlıklaştırma, yerleşimci sömürgecilik, iç sömürgecilik, etnik demokrasi, İsrail hukuk rejimi ve Filistinli yurttaşlar literatüründen yararlanılmaktadır. Bu doğrultuda azınlıklaştırmayı görünür kılan başlıca mekanizmalar üç düzeyde ele alınmaktadır. İlk olarak, yurttaşlık, mülkiyet, aile birleşimi ve anayasal düzenlemelere ilişkin yasal metinler ile bunlara dair yargı kararları üzerinden hukuki çerçeve analiz edilmektedir. İkinci olarak, arazi tahsisi, planlama rejimleri, yerleşim politikaları, tanınmayan köyler ve kamusal hizmetlere erişim gibi unsurlar üzerinden mekansal düzenleme mekanizmaları ele alınmaktadır. Üçüncü olarak ise demografik kaygıları ve güvenlik söylemini yansıtan resmi söylemler, politika metinleri ve ilgili ikincil literatür aracılığıyla, Filistinlilerin nasıl bir tehdit nüfusu olarak çerçevelendiği tartışılmaktadır.

Bu doğrultuda makale, Siyonizmi yalnızca Yahudi halkının ulusal kurtuluş ideolojisi olarak değil, aynı zamanda yerli bir nüfusun siyasal, mekansal ve hukuki olarak yeniden konumlandırılmasını hedefleyen bir devlet projesi olarak analiz etmektedir. Filistinlilerin azınlık statüsü, bu perspektiften bakıldığında, rastlantısal bir sonuçtan ziyade ulus-devletin demografik, hukuki ve ideolojik ihtiyaçlarının ürünü olarak karşımıza çıkmaktadır. Çalışmanın özgün katkısı, İsrail içindeki Filistinlilerin konumunu yalnızca eşit yurttaşlık eksikliği ya da azınlık hakları sorunu olarak değil, hukuk, mekan ve güvenlik-demografi söylemi aracılığıyla sürekli yeniden üretilen bir azınlıklaştırma süreci olarak kavramsallaştırmasıdır.

Çalışmanın kapsamı bilinçli olarak sınırlı tutulmuştur. Filistinlilerin İsrail içindeki konumu eğitim politikaları, dil rejimi, bütçe dağılımı, sosyal politika ve parti siyaseti gibi alanları

da içeren çok boyutlu bir olgudur. Ancak bu makale, azınlıklaştırma sürecinin kurucu siyasal mantığını en açık biçimde görünür kıldığı için hukuk, mekansal düzenleme ve demografi/güvenlik söylemine odaklanmaktadır. Dolayısıyla amaç, tüm eşitsizlik biçimlerini kapsayıcı biçimde listelemekten ziyade azınlıklaştırmanın yapısal mekanizmalarını çözümleyen analitik bir çerçeve sunmaktır.

1. Kavramsal ve Kuramsal Çerçeve

Bu çalışma, Filistinlilerin İsrail bağlamındaki konumunu açıklarken azınlık kavramını statik ve kendiliğinden bir kategori olarak ele almamaktadır. Aksine azınlık, tarihsel ve siyasal süreçler içinde üretilen bir iktidar ilişkisi olarak kavramsallaştırılmaktadır. Azınlık çalışmaları literatüründe de vurgulandığı üzere, azınlık olmak çoğu zaman sayısal bir durumdan ziyade siyasal dışlanma, hukuki ikincilleştirme ve yapısal eşitsizliklerle tanımlanan bir konumdur (Wimmer, 2002; Kymlicka, 1995; Brubaker, 2004). İsrail bağlamında bu tartışma, Lustick'in kontrol mekanizmaları, Zureik'in iç sömürgecilik analizi, Ghanem'in siyasal akımlar incelemesi ve Jamal'ın yerlilik/minority nationalism yaklaşımıyla doğrudan ilişkilidir (Lustick, 1980; Zureik, 2023; Ghanem, 2001; Jamal, 2011). Bu nedenle çalışmanın kuramsal çerçevesi, Filistinlilerin "azınlık" statüsünü doğal bir sonuç olarak değil, azınlıklaştırma sürecinin ürünü olarak ele almaktadır.

Geleneksel yaklaşımlar azınlığı çoğunluğa kıyasla daha küçük, kültürel olarak farklı bir grup şeklinde tanımlama eğilimindedir. Ancak bu yaklaşım, azınlık olmanın siyasal boyutunu büyük ölçüde göz ardı etmektedir. Azınlık statüsü yalnızca sayılarla değil, iktidar ilişkileriyle belirlenmektedir. Azınlıklaştırma kavramı belirli bir topluluğun hukuki, siyasal, mekansal ve sembolik mekanizmalar yoluyla ikincil bir konuma itilmesini ifade eder (Brubaker, 2004). Bu anlamda azınlıklaştırma yalnızca ayrımcılık pratiklerinin toplamı değil, çoğunluk ve azınlık kategorilerinin devlet eliyle karşılıklı olarak kurulmasıdır.

Bu bağlamda Filistinlilerin İsrail içindeki durumu, azınlık olmanın önceden var olan bir gerçeklikten ziyade devlet politikaları aracılığıyla şekillenen bir süreç olduğunu göstermektedir. Filistinliler, Yahudi nüfus karşısında sayısal olarak daha az olmalarının yanı sıra devletin onları belirli haklardan, kaynaklardan ve kamusal temsilden sistematik biçimde dışlaması nedeniyle azınlık konumuna yerleştirilmektedir. Bu durum, azınlık kavramının nötr sayılamayacağını ve doğrudan siyasal bir kategori olduğunu ortaya koymaktadır (Asad, 2003).

Modern ulus-devlet, teorik olarak eşit yurttaşlık ilkesine dayansa da pratikte ulusal aidiyet ile yurttaşlık arasında çoğu zaman hiyerarşik bir ilişki kurmaktadır. Özellikle etnik ya da dini temelli ulus-devletlerde, yurttaşlık hukuken kapsayıcı görünürken, ulusun tanımı dışlayıcı olabilmektedir. Bu durum, bazı yurttaşların devletin kurucu öznesi olarak tanınırken, diğerlerinin sürekli olarak şartlı bir aidiyet içinde tutulmasına yol açmaktadır.

İsrail bağlamında bu ayrım oldukça görünür hale gelmektedir. Devletin Yahudi kimliği üzerine kurulu olması, yurttaşlık ile ulusal aidiyet arasındaki kopuşu derinleştirmektedir. Filistinliler hukuken İsrail vatandaşı olsalar da ulusal kolektifin kurucu unsuru olarak kabul edilmemektedir. Bu durum, İsrail'in sıklıkla etnik demokrasi ya da etnokrasi olarak tanımlanmasına yol açmıştır (Smooha, 2002; Yiftachel, 2006). Peled'in (1992) etnik demokrasi ve yurttaşlık analizi ile Shafir ve Peled'in (2002) İsrail yurttaşlık rejimine ilişkin çalışması,

Filistinli yurttaşların liberal yurttaşlık haklarına sahip olsalar bile cumhuriyetçi/ulusal ortak iyinin dışında konumlandırıldığını göstermektedir. Bu çalışmada Filistinlilerin konumu, liberal demokrasi söylemi ile etnik devlet yapısı arasındaki yapısal çelişkinin bir sonucu olarak ele alınmaktadır.

Filistin meselesini anlamada giderek daha fazla başvurulan yaklaşımlardan biri de yerleşimci sömürgecilik perspektifidir. Bu yaklaşım, sömürgeciliği geçici bir egemenlik ilişkisi olarak değil, yerli nüfusun silinmesi, marjinalleştirilmesi ya da siyasal olarak etkisizleştirilmesi üzerine kurulu kalıcı bir yapı olarak ele alır (Wolfe, 2006; Veracini, 2010). İsrail-Filistin bağlamında Robinson (2013), erken dönem İsrail'de liberal yurttaşlık normları ile yerleşimci devlet projesi arasındaki gerilimi; Sa'di (2016), nüfus yönetimi ve gözetim politikalarının Filistinli azınlığa yönelik kurumsal niteliğini; Zureik (2023) ise iç sömürgecilik kavramı üzerinden toprak, emek ve siyasal kontrol ilişkilerini tartışmaktadır. Bu literatür, Filistinlilerin İsrail içindeki konumunun yalnızca hukuki bir azınlık statüsüyle değil, yerleşimci devletin demografik ve mekansal düzenleme mantığıyla birlikte değerlendirilmesi gerektiğini göstermektedir.

Bu perspektiften bakıldığında Filistinlilerin İsrail içindeki azınlık statüsü rastlantısal değildir. Aksine bu durum, yerleşimci sömürgeci mantığın zorunlu bir sonucudur. Filistinliler, bu yapı içinde ya fiziksel olarak yerinden edilmekte ya da siyasal olarak etkisizleştirilmektedir. İsrail sınırları içinde kalan Filistinliler ise bu sürecin tamamlanmamış boyutunu temsil etmektedir (Pappé, 2006). Onlar ne tamamen dışarıda bırakılmış ne de eşit biçimde dahil edilmiştir.

Bu kavramsal çerçeve, Filistinlilerin İsrail içindeki konumunu yalnızca hukuki bir azınlık meselesi olarak ele almanın yetersiz olduğunu ortaya koymaktadır. Bu çalışmada azınlıklaştırma, temel analitik kavram olarak konumlandırılmakta; etnik ulus-devlet ve yerleşimci sömürgecilik ise bu sürecin nasıl işlediğini açıklayan tamamlayıcı perspektifler olarak ele alınmaktadır. Bu bağlamda Filistinlilerin durumu, yalnızca hukuki statülerle sınırlı bir azınlık meselesi değil, modern ulus-devletin eşitlik, yurttaşlık ve aidiyet iddialarıyla çelişen yapısal bir siyasal süreç olarak görünür hale gelmektedir. Bu yaklaşım, çalışmanın ilerleyen bölümlerinde yapılacak olan hukuk, mekan ve güvenlik analizlerinin azınlıklaştırma sürecini farklı düzeylerde izlemeye imkan tanıyan eleştirel bir zemin sunmaktadır.

Bununla birlikte, literatürde Filistinlilerin İsrail içindeki konumunu azınlıklaştırma süreci olarak değil, daha çok liberal çoğulculuk ve azınlık hakları çerçevesinde ele alan yaklaşımlar da bulunmaktadır. Kymlicka'nın (1995) çokkültürlü yurttaşlık yaklaşımı, Smooha'nın (2002) etnik demokrasi modeli, Peled'in (1992) yurttaşlık rejimi analizi ve Shafir ile Peled'in (2002) İsrail yurttaşlığına ilişkin çalışması bu tartışmanın başlıca örnekleri arasında yer almaktadır. Bu yaklaşımlar önemli içgörüler sunmakla birlikte, azınlık statüsünü çoğunlukla verili bir durum olarak ele almakta ve bu statünün hangi tarihsel ve siyasal süreçler aracılığıyla üretildiği sorusunu sınırlı biçimde tartışmaktadır. Bu çalışma ise söz konusu boşluktan hareketle, Filistinlilerin konumunu azınlıklaştırma süreci olarak kavramsallaştırmayı önermektedir.

2. Azınlıklaştırmanın Hukuki Mekanizmaları

Modern ulus-devletlerde hukuk, teorik olarak eşitlik, tarafsızlık ve evrensel yurttaşlık ilkeleri üzerine kurulmuş görünse de pratikte siyasal aidiyetin sınırlarını belirleyen ve toplumsal hiyerarşileri kurumsallaştıran temel araçlardan biri olarak işlev görebilmektedir. Özellikle etno-ulusal temelli devletlerde hukuk, yalnızca toplumsal ilişkileri düzenleyen nötr bir mekanizma değil, aynı zamanda belirli bir ulusal kolektifin siyasal egemenliğini güvence altına alan kurucu bir araç haline gelebilmektedir. İsrail bağlamında Kretzmer (2019), Yahudi devlet tanımı ile tüm yurttaşlar için eşit haklar ilkesi arasındaki gerilimi hukuk sisteminin merkezî sorunu olarak ele alır. Peled (1992), Arap yurttaşların haklara sahip olmakla birlikte ortak siyasal iyinin dışında konumlandırıldığını; Masri (2017) ise "Yahudi ve demokratik devlet" tanımının anayasal düzen içinde dışlayıcı sonuçlar ürettiğini gösterir. Bu çerçevede İsrail hukuku, Filistinlileri tamamen sistemin dışına iten bir istisna rejimi kurmaktan ziyade onları hukuki sistemin içinde tutarken eşit yurttaşlık statüsünün dışında konumlandıran özgül bir yapı üretmiştir. Hukuk, bu bağlamda yalnızca eşitsizliği düzenleyen değil, eşitsizliği üreten ve sürdüren bir siyasal teknoloji olarak işlev görmektedir.

Bu hukuki mimarinin temelini oluşturan en önemli düzenlemelerden biri, İsrail'in kuruluşunu takip eden dönemde kabul edilen yurttaşlık ve göç yasalarıdır. 1950 tarihli Dönüş Yasası (Law of Return), dünyanın herhangi bir yerindeki Yahudilere İsrail'e göç etme ve otomatik olarak vatandaşlık alma hakkı tanımıştır (Law of Return, 1950). Bu yasa, yurttaşlığı coğrafi ikamet, doğum veya sürekli yerleşim gibi klasik kriterler yerine etno-dini aidiyet temelinde tanımlamıştır. Buna karşılık, 1948 savaşı sırasında zorla yerinden edilen yaklaşık 700.000 Filistinli mülteci ve onların torunları, daha önce bu topraklarda yaşamış olmalarına rağmen geri dönüş hakkından sistematik biçimde mahrum bırakılmıştır. Bu durum, uluslararası hukukta tanınan geri dönüş hakkı ilkesiyle çelişmesine rağmen İsrail hukuk sistemi içinde kalıcı hale getirilmiştir (United Nations General Assembly, 1948; Pappé, 2006). Böylece yurttaşlık, evrensel bir hak olmaktan ziyade etno-ulusal aidiyet temelinde tanımlanan ayrıcalıklı bir statüye dönüşmüştür.

Bu asimetrik yurttaşlık rejimi, 1952 tarihli Nationality Law (Vatandaşlık Kanunu) ile daha da kurumsallaştırılmıştır (Nationality Law, 1952). Bu yasa, İsrail'de yaşayan Filistinlilerin vatandaşlık elde etmesini belirli koşullara bağlamış ve özellikle 1948 savaşından sonra ülke dışına çıkan Filistinlilerin vatandaşlık haklarını fiilen ortadan kaldırmıştır. Böylece İsrail hukuku, bir yandan Yahudi diasporasını potansiyel vatandaş olarak tanırken, diğer yandan yerli Filistinli nüfusun yurttaşlık statüsünü kısıtlayan bir mekanizma oluşturmuştur. Bu durum, yurttaşlığın evrensel bir siyasal üyelik statüsü olmaktan ziyade etno-ulusal bir aidiyet rejimi olarak işlediğini göstermektedir.

Hukuk yoluyla azınlıklaştırmanın en belirgin alanlarından biri mülkiyet rejiminin yeniden yapılandırılmasıdır. 1950 tarihli Absentees' Property Law (Gaip Malları Kanunu), 1947-1949 savaş sürecinde evlerinden ayrılan veya ayrılmak zorunda kalan Filistinlilere ait arazi, konut ve diğer taşınmaz malların devlet mülkiyetine geçirilmesini mümkün kılmıştır (Absentees' Property Law, 1950). Bu yasa kapsamında yaklaşık 4 ila 5 milyon dönüm Filistin toprağı devlet kontrolüne geçmiştir. Bu mülksüzleştirme sürecini tamamlayan 1953 tarihli Land Acquisition (Validation of Acts and Compensation) Law (Arazi Edinme Kanunu), savaş sırasında fiilen el konulan arazilerin devlet mülkiyetine geçirilmesini geriye dönük olarak meşru-

laştırmıştır (Land Acquisition (Validation of Acts and Compensation) Law, 1953). Böylece mülksüzleştirme, askeri bir uygulama olmaktan çıkarılmış ve hukuki bir statü kazanmıştır.

Bu süreçte ortaya çıkan "present absentees" (hazır-gaipler) kategorisi, hukuki azınlıklaştırmanın en çarpıcı örneklerinden biridir. Bu kategori, öncelikle 1950 tarihli Absentees' Property Law kapsamında ortaya çıkmıştır. Fiziksel olarak İsrail sınırları içinde bulunan, ancak 1947–1949 savaş sürecinde yer değiştirdikleri için hukuken "absentee" olarak sınıflandırılan Filistinliler, İsrail vatandaşı olmalarına rağmen mülkiyet haklarını kaybetmiş ve eski mülkleri-ne erişimleri engellenmiştir (Absentees' Property Law, 1950). Bu durum, hukukun bireylerin yalnızca siyasal statüsünü değil, aynı zamanda mekansal ve ekonomik varlığını da yeniden tanımlayan bir araç olarak işlediğini göstermektedir.

Demografik düzenleme açısından hukuk, nüfus yapısını kontrol etmenin doğrudan bir aracı olarak kullanılmıştır. Özellikle 2003 yılında kabul edilen ve 2022 yılında yeniden yürürlüğe giren Citizenship and Entry into Israel Law (Temporary Order) (Geçici Düzenleme), İsrail vatandaşı Filistinlilerin Batı Şeria ve Gazze'de yaşayan eşlerinin İsrail vatandaşlığı veya kalıcı oturma izni almasını büyük ölçüde sınırlandırmıştır (Citizenship and Entry into Israel Law (Temporary Order), 2022). Bu yasa, resmi olarak güvenlik gerekçeleriyle savunulmuş olsa da yasa metninde İsrail'in "Yahudi ve demokratik devlet" karakterinin korunmasının açıkça vurgulanması, demografik kaygıların hukuki düzenlemelerde merkezi bir rol oynadığını göstermektedir. İnsan hakları örgütü Adalah'a göre bu yasa, demografik dengeyi koruma amacı taşıyan kurumsal bir mekanizma olarak işlev görmektedir (Adalah, 2022).

Bu hukuki yapının anayasal düzeyde en açık ifadesi ise 2018 yılında kabul edilen Ulus-Devlet Temel Kanunu'dur (Basic Law: Israel as the Nation-State of the Jewish People). Bu yasa, İsrail'i açık biçimde "Yahudi halkının ulus devleti" olarak tanımlamış ve ulusal egemenliğin yalnızca Yahudi halkına ait olduğunu belirtmiştir (Basic Law: Israel - The Nation-State of the Jewish People, 2018). Ayrıca yasa, Yahudi yerleşimlerinin teşvik edilmesini ulusal bir değer olarak tanımlamış ve Arapçanın resmi dil statüsünü kaldırarak sembolik eşitsizliği kurumsallaştırmıştır. Bu düzenleme, devletin etno-ulusal karakterinin anayasal düzeyde güvence altına alındığını göstermektedir.

Bu düzenlemelere karşı açılan iptal davaları, İsrail Yüksek Mahkemesi tarafından reddedilmiştir. 2021 yılında verilen kararda mahkeme, Ulus-Devlet Temel Kanunu'nun İsrail'in anayasal yapısıyla uyumlu olduğuna hükmetmiştir (Levush, 2021). Bu karar, hukuki eşitsizliğin yalnızca yasama ve yürütme organları tarafından değil, aynı zamanda yargı tarafından da meşrulaştırılabildiğini göstermektedir. Bu nokta, azınlıklaştırmanın sadece ayrımcı politika uygulamalarıyla değil, anayasal yorum ve yargısal onay mekanizmalarıyla da kurumsallaştığını ortaya koyması bakımından önemlidir.

Hukukun bu çok katmanlı yapısı, Filistinli yurttaşların statüsünü çelişkili bir konuma yerleştirmektedir. Filistinliler hukuken İsrail vatandaşı olarak tanınmakta, ancak ulusal kolektifin kurucu unsuru olarak kabul edilmemektedir. Bu durum, literatürde "dışlayıcı dahil etme" (exclusionary inclusion) olarak tanımlanan bir siyasal üyelik biçimine işaret etmektedir (Smooha, 2002). Filistinliler hukuki olarak sistemin içinde tutulmakta, ancak siyasal eşitlikten sistematik biçimde mahrum bırakılmaktadır.

Sonuç olarak İsrail hukuk sistemi, Filistinlileri tamamen dışlayan bir yapı kurmaktan ziyade onları hukuki sistemin içinde tutarak eşitsiz bir yurttaşlık rejimi üretmiştir. Yurttaşlık, mülkiyet, aile birleşimi ve anayasal düzenlemeler aracılığıyla hukuk, Filistinlilerin azınlık statüsünü geçici bir durum olmaktan çıkararak kalıcı ve yapısal bir konuma dönüştürmüştür. Böylece hukuk, yalnızca mevcut siyasal gerçekliği düzenleyen değil, aynı zamanda etno-ulusal hiyerarşiyi kuran ve sürdüren kurucu bir mekanizma olarak işlev görmektedir. Bu durum, azınlıklaştırmanın yalnızca toplumsal veya siyasal değil, aynı zamanda hukuki olarak üretilen ve sürdürülen yapısal bir süreç olduğunu açık biçimde ortaya koymaktadır.

3. Azınlıklaştırmanın Mekansal Mekanizmaları

Filistinlilerin İsrail bağlamında azınlıklaştırılması yalnızca hukuki statüler, yurttaşlık düzenlemeleri ve anayasal çerçeve üzerinden değil, aynı zamanda mekanın planlanması, düzenlenmesi ve kontrol edilmesi yoluyla gündelik yaşamın maddi koşulları içinde yeniden üretilmektedir. Mekan, modern devletin egemenliğini yalnızca sembolik olarak değil, fiziksel ve kurumsal düzeyde kurduğu başlıca alanlardan biridir. Arazi tahsisi, imar planları, yerleşim izinleri, altyapı yatırımları ve kamusal hizmetlerin dağılımı, siyasal aidiyetin fiili sınırlarını belirleyen mekanizmalar olarak işlev görmektedir. Abu Hussein ve McKay'in (2003) Filistinlilerin arazi haklarına erişimine ilişkin çalışması, İsrail'de toprak rejiminin yalnızca ekonomik kaynak dağılımı değil, yurttaşlık hiyerarşilerinin mekansal olarak üretilmesi bakımından da merkezi olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda İsrail'de mekansal düzenleme, teknik bir planlama meselesi olmaktan ziyade etno-ulusal egemenliğin sürdürülmesini sağlayan yapısal bir yönetim pratiği haline gelmiştir.

Bu mekansal düzenleme rejiminin en önemli kurumsal araçlarından biri, İsrail Arazi İdaresi/İsrail Arazi Otoritesi (Israel Land Authority, ILA) ve Jewish National Fund (JNF) tarafından yönetilen arazi rejimidir. ILA, devlet arazilerinin yönetiminden sorumlu resmi bir kamu otoritesidir. JNF ise 1901 yılında Yahudi yerleşimi için arazi edinmek amacıyla kurulmuş, formel olarak devlet kurumu olmayan; ancak İsrail'in arazi yönetimi sistemiyle tarihsel ve kurumsal olarak iç içe geçmiş yarı-kamusal nitelikte bir kuruluştur. Organisation for Economic Co-operation and Development'ın (OECD, 2025) raporuna göre, İsrail topraklarının yaklaşık %93'ü devlet veya yarı-devlet kontrolü altındaki bu arazi rejimi aracılığıyla yönetilmektedir. Bu durum, arazi tahsisi ve yerleşim politikalarının merkezi bir idari yapı tarafından belirlenmesini mümkün kılmakta; JNF'nin tarihsel misyonunun Yahudi yerleşimini teşvik etmek üzerine kurulmuş olması ise arazi tahsis süreçlerinin etno-ulusal kriterlerle ilişkilendirilmesine yol açmaktadır (Abu Hussein & McKay, 2003; Kretzmer, 2019).

Bu durumun somut örneklerinden biri, İsrail Yüksek Mahkemesi'nde görülen ve mekansal eşitsizlik tartışmalarının merkezinde yer alan Ka'dan davasıdır. İsrail vatandaşı Filistinli bir aile olan Ka'dan ailesi, devlet arazisi üzerine kurulan Katzir adlı Yahudi yerleşiminde yaşamak için başvurmuş, ancak başvuruları reddedilmiştir. Aile, bu kararın etnik temelli ayrımcılık oluşturduğu gerekçesiyle davayı Yüksek Mahkeme'ye taşımıştır. Mahkeme, devlet arazilerinin etnik temelde ayrımcı biçimde tahsis edilemeyeceğine hükmetmiş ve eşitlik ilkesini teyit etmiştir (Ka'adan v. Israel Land Administration, 2000). Ancak bu karar, arazi tahsis sisteminin genel işleyişini değiştirmemiştir. Adalah'ın analizine göre, karar sonrasında bile JNF ve ILA'nın kurumsal yapısı ve tahsis kriterleri, Filistinli vatandaşların bu tür yerleşimlere fiilen erişimini

sınırlamaya devam etmiştir (Adalah, 2011). Bu durum, hukuki eşitlik kararlarının mekansal pratikler düzeyinde sınırlı bir etki yaratabildiğini göstermektedir.

Mekansal azınlıklaştırmanın bir diğer önemli boyutu, planlama ve imar politikaları aracılığıyla Filistinli yerleşimlerin genişlemesinin sınırlandırılmasıdır. İsrail'in özellikle Galile ve Necef bölgelerinde uyguladığı planlama politikaları, Yahudi nüfusun yerleşimini teşvik ederken, Filistinli yerleşimlerin genişlemesini sistematik biçimde kısıtlamaktadır. Association for Civil Rights in Israel'in (ACRI, 2019) raporuna göre, Necef bölgesindeki Filistinli Bedevi köylerinin önemli bir bölümü resmi olarak tanınmamaktadır. Bu "tanınmayan köyler", resmi planlama sisteminin dışında bırakılmakta ve bu nedenle elektrik, su, kanalizasyon ve ulaşım gibi temel altyapı hizmetlerinden mahrum kalmaktadır. Ayrıca bu köylerde inşa edilen yapılar kaçak yapı olarak sınıflandırılmakta ve yıkım tehdidi altında tutulmaktadır. Bu durum, Filistinli nüfusun mekansal olarak istikrarsız bir yaşam sürmesine ve daha merkezi Yahudi yerleşimlerine göç etmeye zorlanmasına yol açmaktadır.

Bu mekansal müdahalelerin en kapsamlı örneklerinden biri, İsrail hükümeti tarafından önerilen Prawer-Begin Planı'dır. Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği'nin 2013 tarihli açıklamasına göre bu plan, Necef/Naqab bölgesinde yaşayan on binlerce Filistinli Bedevinin zorla yerinden edilmesi ve bazı Bedevi köylerinin yıkılması riskini doğuruyordu (OHCHR, 2013). Plan, resmi olarak bölgesel kalkınma ve modernizasyon amacıyla gerekçelendirilmiş olsa da uluslararası insan hakları kuruluşları tarafından demografik ve mekansal yeniden yapılandırma girişimi olarak değerlendirilmiştir. Bu durum, mekansal planlamanın yalnızca teknik bir süreç değil, aynı zamanda nüfusun mekansal dağılımını yeniden düzenleyen siyasal bir araç olduğunu göstermektedir.

Son yıllarda özellikle Necef/Naqab bölgesindeki tanınmayan Bedevi köylerinde yaşanan ev yıkımları, altyapı eksiklikleri ve kamusal hizmetlere erişim sorunları, mekansal azınlıklaştırmanın sürekliliğini açık biçimde ortaya koymaktadır. Burada söz konusu olan, İsrail içindeki tüm Filistinli/Arap yerleşim alanlarını kapsayan tek tip bir coğrafya değil; özellikle Wadi al-Khalil gibi tanınmayan Bedevi köylerinin yoğunlaştığı Necef/Naqab bölgesidir. Amnesty International'ın (2024) raporu ile Lorenzo'nun (2024) saha haberleri, bu bölgede ev yıkımlarının su, elektrik, barınma ve ulaşım gibi temel hizmetlere erişim sorunlarıyla birlikte işlediğini göstermektedir. Bu tür uygulamalar, mekanın devlet tarafından kontrol edilen ve belirli nüfus gruplarının yaşam koşullarını doğrudan şekillendiren bir iktidar alanı olduğunu göstermektedir.

Mekansal azınlıklaştırma tartışmasında güvenlik gerekçesiyle kurulan fiziksel bariyerler ve yerleşim politikaları da önemlidir; ancak burada ayrım duvarının konumunu dikkatle ayırt etmek gerekir. İsrail'in 2002 yılında inşa etmeye başladığı ayrım duvarı, doğrudan İsrail içindeki Filistinli yurttaşların yerleşim alanlarını çevreleyen bir iç sınır olmaktan ziyade büyük ölçüde Batı Şeria, Yeşil Hat ve İsrail-Filistin sınır rejimiyle ilişkili daha geniş bir güvenlik-mekan düzenlemesidir. Buna rağmen duvarın rotası, Filistinli yerleşim alanlarını parçalayarak mekansal sürekliliği kesintiye uğratmış; tarım arazilerine, işgücü hareketliliğine ve gündelik dolaşıma erişimi sınırlandırmıştır (Jones, 2009; Yadak, 2014). Bu nedenle ayrım duvarı, İsrail içindeki Filistinli yurttaşların azınlıklaştırılmasıyla birebir aynı düzeyde değil, Siyonist devlet projesinin güvenlik ve mekan üretimi mantığını gösteren bağlantılı bir örnek olarak değerlendirilmelidir.

Mekansal düzenleme yalnızca fiziksel kontrol mekanizmalarıyla sınırlı değildir, aynı zamanda kamusal alanın sembolik düzenlenmesi yoluyla da Filistinli varlığını sınırlandırmaktadır. Kamusal alanlarda kullanılan dil, yer isimleri, anıtlar ve kamusal semboller, devletin ulusal kimliğini yansıtan tek taraflı bir anlatı üretmektedir. Doğan'ın (2021) çalışmasının gösterdiği gibi, Filistinli vatandaşların kamusal alandaki tarihsel ve kültürel temsilleri çoğu zaman sınırlandırılmakta ve egemen ulusal anlatının dışında bırakılmaktadır. Bu durum, mekansal azınlıklaştırmanın yalnızca fiziksel değil, aynı zamanda sembolik bir boyutu olduğunu göstermektedir.

Dolayısıyla mekansal düzenleme, Filistinlilerin İsrail içindeki azınlık statüsünün sürdürülmesinde merkezi bir rol oynamaktadır. Arazi tahsis politikaları, planlama rejimleri, yerleşim stratejileri ve fiziksel bariyerler aracılığıyla Filistinli nüfusun mekansal hareketliliği, yerleşim olanakları ve kamusal görünürlüğü sistematik biçimde sınırlandırılmaktadır. Bu durum, mekanın yalnızca hukuki düzenlemelerin bir sonucu değil, aynı zamanda azınlıklaştırmanın aktif olarak üretildiği ve sürdürüldüğü kurucu bir alan olduğunu göstermektedir. Böylece azınlıklaştırma, yalnızca hukuki statüler aracılığıyla değil, aynı zamanda mekansal düzenleme pratikleri aracılığıyla gündelik hayatın maddi gerçekliği içinde yeniden üretilmektedir.

4. Azınlıklaştırmanın Demografik Ve Güvenlik Boyutu

Filistinlilerin İsrail içindeki azınlık statüsünün sürekliliğini sağlayan en önemli mekanizmalardan biri, demografi ve güvenlik söylemi arasındaki güçlü ve karşılıklı olarak pekiştirici ilişkidir. İsrail'in kendisini yalnızca bir devlet olarak değil, aynı zamanda "Yahudi halkının ulusal devleti" olarak tanımlaması, demografiyi yalnızca istatistiksel bir gerçeklik olmaktan çıkararak siyasal bir mesele haline getirmiştir. Bu bağlamda Filistinli nüfusun varlığı ve özellikle nüfus artış oranı, sıklıkla devletin etno-ulusal karakteri açısından bir risk ve tehdit olarak çerçevelenmektedir. Sa'di (2016), erken İsrail döneminde nüfus yönetimi, gözetim ve siyasal kontrol politikalarının Filistinli azınlığın gündelik yaşamını nasıl biçimlendirdiğini gösterirken; Cohen (2010), güvenlik kurumlarının 1948-1967 döneminde Filistinli/Arap yurttaşlarla ilişkisini ayrıntılı biçimde analiz etmektedir. Petersen-Overton'un belirttiği gibi, İsrail siyasal söyleminde Filistinli nüfusun büyüklüğü ve artışı, devletin Yahudi kimliğinin korunması açısından stratejik bir güvenlik meselesi olarak ele alınmaktadır (Petersen-Overton, 2008). Böylece demografi, yalnızca nüfus politikalarının değil, aynı zamanda güvenlik ve egemenlik stratejilerinin merkezinde yer alan bir unsur haline gelmiştir.

Bu demografik kaygının kökeni, İsrail devletinin kuruluş sürecine kadar uzanmaktadır. 1948 Arap-İsrail Savaşı sırasında Siyonist paramiliter örgütler olan Haganah, Irgun ve Lehi'nin Filistinli sivillere yönelik saldırısı ve sonrasında yaklaşık 700.000 Filistinlinin yerinden edilmesi, İsrail'in demografik yapısının yeniden şekillenmesinde belirleyici bir rol oynamıştır (Kurhan, 2026). Bunu takip eden dönemde İsrail devleti, Yahudi göçünü teşvik eden politikalar izlerken, Filistinli nüfusun geri dönüşünü sistematik biçimde engellemiştir. Bu süreç, yalnızca savaşın bir sonucu değil, aynı zamanda yeni kurulan devletin etno-demografik karakterini güvence altına almaya yönelik uzun vadeli bir strateji olarak değerlendirilmiştir. Bu nedenle demografi, İsrail'de yalnızca bir nüfus meselesi değil, aynı zamanda devletin siyasal kimliğini ve egemenlik yapısını belirleyen kurucu bir unsur haline gelmiştir.

Demografik kaygılar, devletin göç ve yurttaşlık politikalarında açık biçimde görülmektedir. Özellikle 2003 yılında kabul edilen ve daha sonra çeşitli dönemlerde uzatılan Citizenship and Entry into Israel Law (Vatandaşlık ve İsrail'e Giriş Yasası), Filistinli İsrail vatandaşlarının işgal altındaki Filistin topraklarında yaşayan eşlerinin İsrail vatandaşlığı veya kalıcı oturma izni almasını büyük ölçüde sınırlandırmıştır. Bu yasa, resmi olarak güvenlik gerekçeleriyle savunulmuş olsa da yasa metninde ve uygulama gerekçelerinde demografik kaygıların merkezi bir rol oynadığı görülmektedir. Adalah'ın analizine göre, bu yasa Filistinli nüfus artışını sınırlandırmayı amaçlayan demografik bir kontrol mekanizması olarak işlev görmektedir (Adalah, 2017). Benzer şekilde Amnesty International (2017), söz konusu düzenlemenin güvenlik gerekçesinden ziyade demografik üstünlüğü koruma amacına hizmet ettiğini vurgulamaktadır. Böylece güvenlik söylemi, demografik düzenlemelerin meşrulaştırılmasında kullanılan bir araç haline gelmektedir.

Demografik kaygılar, yalnızca yurttaşlık ve göç politikalarında değil, aynı zamanda siyasal temsil alanında da kendini göstermektedir. İsrail Temel Kanunu'nun bir parçası olan Knesset Basic Law'un 7A maddesi, İsrail'in "Yahudi ve demokratik devlet" karakterini reddeden siyasi parti veya adayların seçimlere katılmasını engelleyebilecek hükümler içermektedir. Bu madde, Filistinli siyasi partilerin ve adayların siyasal faaliyetlerinin güvenlik ve devlet kimliği bağlamında değerlendirilmesine olanak tanımaktadır. Israel Democracy Institute'in (IDI, 2005) çalışmasına göre, İsrail Yüksek Seçim Kurulu geçmişte bazı Arap siyasi partilerini ve adaylarını bu maddeye dayanarak seçimlerden diskalifiye etmeye çalışmıştır. Her ne kadar İsrail Yüksek Mahkemesi bazı durumlarda bu yasakları iptal etmiş olsa da bu süreç Filistinli siyasi temsilin güvenlik ve devlet kimliği çerçevesinde sürekli olarak tartışmaya açıldığını ve sınırlandırılabildiğini göstermektedir (IDI, 2011; Yiftachel, 2006). Böylece Filistinli yurttaşların siyasal katılımı, eşit yurttaşlık temelinde değil, güvenlik ve demografik kaygılar temelinde değerlendirilmektedir.

Demografi ve güvenlik söyleminin kesiştiği bir diğer önemli alan, İsrail'de olağanüstü hal ve güvenlik idaresinin uzun süreli niteliğidir. İsrail devleti, kuruluşundan itibaren olağanüstü hal statüsünü ve güvenlik temelli idari düzenlemeleri siyasal yönetim repertuvarının parçası olarak kullanmıştır. Adalah'ın (2020) vurguladığı gibi, resmi olağanüstü hal rejiminin 1948'den itibaren süreklilik göstermesi, güvenlik istisnasının geçici bir tedbir olmaktan çıkıp olağan yönetim tekniğine dönüşebildiğini göstermektedir. Sa'di (2016) ve Cohen (2010) de erken dönem İsrail'de nüfus yönetimi, gözetim ve güvenlik kurumlarının Filistinli yurttaşların siyasal faaliyetleri, hareketliliği ve toplumsal örgütlenmesi üzerinde kurucu bir rol oynadığını ortaya koymaktadır. Bu çerçevede güvenlik söylemi, Filistinlilerin eşit yurttaşlar olarak değil, yönetilmesi ve denetlenmesi gereken bir nüfus olarak konumlandırılmasını kolaylaştırmaktadır.

Bu güvenlik ve demografi söylemi, yalnızca hukuki düzenlemelerde değil, aynı zamanda devletin genel siyasal söyleminde de sürekli olarak yeniden üretilmektedir. Filistinli nüfus artışı, sıklıkla devletin Yahudi karakteri açısından bir tehdit olarak tanımlanmakta ve bu söylem, göç, yerleşim, planlama ve yurttaşlık politikalarının meşrulaştırılmasında kullanılmaktadır. Böylece Filistinli nüfus, yalnızca bir azınlık olarak değil, aynı zamanda potansiyel bir güvenlik riski olarak konumlandırılmaktadır.

Demografi ve güvenlik söylemi, Filistinlilerin İsrail içindeki statüsünün belirlenmesinde merkezi bir rol oynamaktadır. Bu söylem, Filistinlileri yalnızca farklı bir etnik veya ulusal grup olarak değil, aynı zamanda devletin kimliği ve sürekliliği açısından potansiyel bir tehdit olarak tanımlamaktadır. Böylece güvenlik söylemi, hukuki ve siyasal düzenlemelerin meşrulaştırılmasını sağlarken, Filistinlilerin azınlık statüsünün kalıcı ve yapısal bir özellik kazanmasına katkıda bulunmaktadır. Bu durum, azınlıklaştırmanın yalnızca hukuki ve mekansal mekanizmalar aracılığıyla değil, aynı zamanda demografi ve güvenlik söylemi aracılığıyla ideolojik ve kurumsal düzeyde de yeniden üretildiğini göstermektedir.

Sonuç

Bu çalışma, Filistinlilerin İsrail bağlamındaki konumunu klasik azınlık tanımlarının ötesine geçerek, azınlıklaştırma süreci çerçevesinde ele almayı amaçlamıştır. Bu doğrultuda Filistinlilerin azınlık statüsünün, sayısal ya da kültürel farklılıklardan ziyade modern ulus-devletin kurucu iktidar ilişkileri içinde şekillenen siyasal bir üretim sürecinin sonucu olduğu ortaya konulmuştur.

Çalışma kapsamında incelenen hukuki, mekansal ve söylemsel mekanizmalar, azınlıklaştırmanın çok katmanlı ve süreklilik arz eden bir süreç olduğunu göstermektedir. Hukuki düzlemde yurttaşlık, mülkiyet ve anayasal düzenlemeler aracılığıyla Filistinlilerin biçimsel eşitliğe rağmen yapısal olarak ikincil bir konuma yerleştirildiği; mekansal düzlemde arazi politikaları, planlama rejimleri ve yerleşim stratejileri yoluyla gündelik yaşamda dışlanmanın yeniden üretildiği; söylemsel düzlemde ise demografi ve güvenlik eksenli söylemler aracılığıyla bu eşitsizliklerin meşrulaştırıldığı tespit edilmiştir. Bu üç düzey birlikte değerlendirildiğinde, azınlıklaştırmanın yalnızca tekil politika alanlarıyla sınırlı olmadığı, aksine devletin bütüncül bir yönetim mantığı olarak işlediği anlaşılmaktadır.

Bu bağlamda Filistinlilerin İsrail içindeki konumu ne tamamen dışlanma ne de eşit dahil edilme kategorileriyle açıklanabilmektedir. Aksine bu çalışma, Filistinlilerin "dışlayıcı dahil etme" biçiminde tanımlanabilecek ara bir konumda tutulduğunu ve bu durumun azınlıklaştırma sürecinin sürekliliğini sağlayan temel mekanizma olduğunu ileri sürmektedir. Bu ara konum, hem devletin demokratik görünümünü sürdürmesine olanak tanımakta hem de etno-ulusal hiyerarşilerin kurumsal olarak devamını mümkün kılmaktadır.

Elde edilen bulgular, Filistin meselesinin yalnızca işgal, sınır politikaları ya da mültecilik bağlamında ele alınmasının yetersiz olduğunu göstermektedir. Filistinlilerin İsrail içindeki durumu, modern ulus-devletin eşitlik ve yurttaşlık iddialarıyla çelişen, yapısal bir azınlık üretim pratiğine işaret etmektedir. Bu nedenle Filistin meselesi, aynı zamanda ulus-devletin azınlıklaştırma kapasitesini görünür kılan daha geniş bir siyasal sorunsal olarak değerlendirilmelidir.

Sonuç olarak bu çalışma, azınlık kavramını sabit bir kategori olarak değil, tarihsel ve siyasal süreçler içinde üretilen bir olgu olarak ele almanın analitik önemini ortaya koymaktadır. Bu yaklaşım hem azınlık çalışmaları literatürüne hem de Siyonizm ve İsrail üzerine yapılan eleştirel analizlere katkı sunmakta, aynı zamanda modern ulus-devletin dışlama ve dahil etme pratiklerini birlikte düşünmeye imkan tanıyan kuramsal bir çerçeve önermektedir.

Etik Beyan

Bu çalışma insan katılımcılar, insan verileri veya hayvan denekler içermediğinden etik kurul izni gerektirmemektedir. Yazar olarak herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan ederim.

Destekleyen Kurum

Bu çalışma için herhangi bir finansal destek veya fon sağlanmamıştır.

Kaynakça

Absentees' Property Law. (1950). Absentees' Property Law, 5710-1950 (Israel). https://www.un.org/unispal/document/auto-insert-209845/.

Abu Hussein, H., & McKay, F. (2003). *Access denied: Palestinian land rights in Israel*. Zed Books.

Adalah. (2011). The inequality report: The Palestinian Arab minority in Israel. https://www.adalah.org/uploads/oldfiles/upfiles/2011/Adalah_The_Inequality_Report_March_2011.pdf.

Adalah. (2017). Key concerns regarding the human rights of Palestinian citizens of Israel (November 2017). https://www.adalah.org/uploads/uploads/Adalah_Key_Concerns_November_2017.pdf.

Adalah. (2020). Knesset again extends official state of emergency – in place since 1948 – for another year. https://www.adalah.org/en/content/view/10026.

Adalah. (2022). The Citizenship and Entry into Israel Law (Temporary Order), 5782-2022. https://www.adalah.org/uploads/uploads/The_Citizenship_and_Entry_into_Israel_Law_Eng_150322.pdf.

Amnesty International. (2017). Israel/OPT: Israel must repeal the discriminatory Citizenship and Entry into Israel Law (MDE 15/5737/2017). https://www.amnesty.org/en/documents/mde15/5737/2017/en/.

Amnesty International. (2024). Israel/OPT: Over 300 Palestinian-Bedouin face forced evictions following mass home demolitions in Negev/Naqab. https://www.amnesty.org/en/latest/news/2024/05/israel-opt-over-300-palestinian-bedouin-face-forced-evictions-following-mass-home-demolitions-in-negev-naqab/.

Asad, T. (2003). *Formations of the secular: Christianity, Islam, modernity*. Stanford University Press.

Association for Civil Rights in Israel. (2019). The unrecognized Bedouin villages in the Negev. https://www.english.acri.org.il/post/__148.

Basic Law: Israel – The Nation-State of the Jewish People. (2018). Basic Law: Israel – The Nation-State of the Jewish People, 5778-2018 (Israel). https://m.knesset.gov.il/EN/activity/documents/BasicLawsPDF/BasicLawNationState.pdf.

Brubaker, R. (1995). National minorities, nationalizing states, and external national homelands in the new Europe. *Daedalus*, *124*(2), 107–132.

Brubaker, R. (2004). *Ethnicity without groups*. Harvard University Press.

Burman, E., Smailes, S. L., & Chantler, K. (2004). 'Culture' as a barrier to service provision and delivery: Domestic violence services for minoritized women. *Critical Social Policy*, *24*(3), 332–357.

Buzan, B., Wæver, O., & de Wilde, J. (1998). *Security: A new framework for analysis*. Lynne Rienner.

Citizenship and Entry into Israel Law (Temporary Order). (2003). Citizenship and Entry into Israel Law (Temporary Order), 5763-2003 (Israel). https://www.adalah.org/uploads/oldfiles/Public/files/Discriminatory-Laws-Database/English/41-Citizenship-and-Entry-into-Israel-Law-Temporary-Order-2003.pdf.

Citizenship and Entry into Israel Law (Temporary Order). (2022). Citizenship and Entry into Israel Law (Temporary Order), 5782-2022 (Israel). https://www.adalah.org/uploads/uploads/The_Citizenship_and_Entry_into_Israel_Law_Eng_150322.pdf.

Cohen, H. (2010). *Good Arabs: The Israeli security agencies and the Israeli Arabs, 1948-1967* (H. Watzman, Trans.). University of California Press.

Doğan, B. (2021). Filistinli azınlığın İsrail Devleti'nde kolektif kimlik ve siyasi eşitlik mücadelesi. *Filistin Araştırmaları Dergisi*, (10), 81–110.

Ghanem, A. A. (2001). *The Palestinian-Arab minority in Israel, 1948–2000: A political study*. SUNY Press.

Israel Democracy Institute. (2005). Disqualification of lists. https://en.idi.org.il/publications/8702.

Jamal, A. (2011). *Arab minority nationalism in Israel: The politics of indigeneity*. Routledge.

Jones, C. (2009). The writing on the wall: Israel, the security barrier and the future of Zionism. *Mediterranean Politics*, *14*(1), 3–20.

Kretzmer, D. (2019). *The legal status of the Arabs in Israel*. Routledge.

Kurhan, M. S. (2026). Filistin'de Siyonist Paramiliter Örgütler ve Yerleşimci Sömürgecilik: 1909-1948 Döneminde Yerleşim ve Nüfus Mühendisliği Politikaları. *Journal of Strategic Frontline*, *1*(1), 60–72.

Kymlicka, W. (1995). *Multicultural citizenship: A liberal theory of minority rights*. Clarendon Press.

Land Acquisition (Validation of Acts and Compensation) Law. (1953). Land Acquisition (Validation of Acts and Compensation) Law, 5713-1953 (Israel).

Law of Return. (1950). Law of Return, 5710-1950 (Israel). https://main.knesset.gov.il/EN/About/History/Documents/kns1_return_eng.pdf.

Levush, R. (2021). Israel: Supreme Court affirms constitutionality of Basic Law: Israel – Nation State of the Jewish People. https://www.loc.gov/item/global-legal-monitor/2021-07-27/israel-supreme-court-affirms-constitutionality-of-basic-law-israel-nation-state-of-the-jewish-people/.

Lorenzo, T. (2024). 'We will not go away': Israeli demolitions leave Bedouin homeless. https://www.theguardian.com/world/article/2024/jun/06/israeli-demolitions-bedouins-homeless-negev.

Lucassen, L. (1991). The power of definition: Stigmatisation, minoritisation and ethnicity illustrated by the history of gypsies in the Netherlands. *Netherlands Journal of Social Sciences*, *27*(2), 80–91.

Lustick, I. S. (1980). *Arabs in the Jewish state: Israel's control of a national minority*. University of Texas Press.

Masri, M. (2017). *The dynamics of exclusionary constitutionalism*. Hart Publishing.

Nationality Law. (1952). Nationality Law, 5712-1952 (Israel). https://main.knesset.gov.il/EN/about/history/documents/kns2_nationality_eng.pdf.

Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights. (2013). UN High Commissioner urges Israel to reconsider proposed bill that will displace tens of thousands of Bedouin. https://www.un.org/unispal/document/auto-insert-200589/.

Organisation for Economic Co-operation and Development. (2025). Redefining spatial planning and development in Israel. https://www.oecd.org/en/publications/redefining-spatial-planning-and-development-in-israel_89036c98-en.html.

Pappé, I. (2006). *The ethnic cleansing of Palestine*. Oneworld Publications.

Peled, Y. (1992). Ethnic democracy and the legal construction of citizenship: Arab citizens of the Jewish state. *American Political Science Review*, *86*(2), 432–443.

Petersen-Overton, K. J. (2008). Counting heads: Israel's demographic imperative. *The Interdisciplinary Journal of International Studies*, *5*, 57–81.

Robinson, S. (2013). *Citizen strangers: Palestinians and the birth of Israel's liberal settler state*. Stanford University Press.

Sa'di, A. H. (2016). *Thorough surveillance: The genesis of Israeli policies of population management, surveillance and political control towards the Palestinian minority*. Manchester University Press.

Shafir, G., & Peled, Y. (2002). *Being Israeli: The dynamics of multiple citizenship*. Cambridge University Press.

Smooha, S. (2002). The model of ethnic democracy: Israel as a Jewish and democratic state. *Nations and Nationalism*, *8*(4), 475–503.

Supreme Court of Israel. (2000). Ka'adan v. Israel Land Administration, HCJ 6698/95. https://versa.cardozo.yu.edu/opinions/ka'adan-v-israel-land-administration.

United Nations General Assembly. (1948). Palestine – Progress report of the United Nations Mediator (Resolution 194 [III]). https://www.refworld.org/legal/resolution/unga/1948/en/86836.

Veracini, L. (2010). Introduction: The settler colonial situation. In *Settler colonialism: A theoretical overview* (pp. 1–15). Palgrave Macmillan.

Wimmer, A. (2002). *Nationalist exclusion and ethnic conflict: Shadows of modernity*. Cambridge University Press.

Wimmer, A. (2008). The making and unmaking of ethnic boundaries: A multilevel process theory. *American Journal of Sociology*, *113*(4), 970–1022.

Wolfe, P. (2006). Settler colonialism and the elimination of the native. *Journal of Genocide Research*, *8*(4), 387–409.

Yadak, A. (2014). İsrail güvenlik politikası ve güvenlik duvarının Filistin halkına etkileri. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum*, *3*(9), 163–176.

Yiftachel, O. (2006). *Ethnocracy: Land and identity politics in Israel/Palestine*. University of Pennsylvania Press.
Zureik, E. T. (2023). *The Palestinians in Israel: A study in internal colonialism*. Routledge.